

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
СЕНТЯБРЬ
8
ЧЕТВЕРГ
№ 181 (3375)
Өртөз 20 коп.

Каа-Хем район тараа дужаарынын күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен (1 арын).
СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫНДА (1 арын).
Чурт үлөтүрүүнү ажалдагычларынын профсоюз органдарынын ажалын өкүлдөрү (2 арын).
И. Лопсан.—Кадрлар-биле ажалды өкүлдөрү (2 арын).

И. Бөдөндөв.—Бистер Англияга чүтү көргөн бис (2—3 арынлар).
Н. Түртүн-Нара.—Студенттин дем-делгели (3 арын).
О. Норбу-Самбу.—Библиотека ажалы (3 арын).
П. Ушаков.—Сүт саалдазынын чыл планынын күүсөдөзүн хандырын (3 арын).
Кур-нуң дээди өөредилге черлеринде чаа өөредилге чылы (4 арын).

Польша-совет найыралдык айынын муруу чарында (4 арын).
ГР-де чер реформанын он чылы (4 арын).
ССРЭ-ге тулуп берген тепохоту Бельгияга сугае акцидирип кийрген (4 арын).
ССРЭ-нин командазы—бирги черде (4 арын).
Капиталист чурттарда ажал совхоздукчылары (4 арын).

ДУЖУТ АЖААП АЛЫШКЫНЫНЫҢ БОЛГАШ БЕЛЕТКЕЛДЕРИНИҢ ПЛАНЫН ДҮРГЕН ДООЗАР

Дужут ажаап алышкынынын болгаш күрүнө тараа дужаалганын ажалы бистин областа калбарган. СЭКП ТК-ның январь болгаш июль пленумдарынын доктаалдарына сорук кирген кезде ажал-агайын ажал-ишчилери дужут ажаалганын кыска хуусаада, чидирг чокка чорур, тараа белеткелдеринин планын хуусаа бетинде күүсөдир дөш күженишканын ажалдап турар.

Бо чылдың сентябрынын 5-теги медээ-биле ажалга областа тараа ажаап алышкынынын ажалы өңир чылгызын оран-чөк дүрген темп-биле чорутуун турар. Бо хуусаада тараа култураларынын кезилдесин Току району 100 хуу, Эрзин району 61,5 хуу, Каа-Хем, Чаа-Хөл районнары 57,0—45,9 хуу күүсеткен.

Бо районнарың партиа, совет кезде ажал-агай органдары тараа ажаалганын күрүнө ужуру-тузанын билип, кезде ажал-агайын ажал-ишчилерин бо чугу-да ажалды дүрген күүсөдирине мобилизациян шыдаан. Сары-Сеп, Чаа-Хөл, Шагаан-Арыг МТС-териниң комбайнерлери эштер Леонов, Вислаев, Шаптар, Татарский, Бондарев болгаш өскөдөр-даа ажал норманын 1,5—2,5 катан ажал күүсөдирин чидип алышкан, хөй-хөй тараалары оналганын ажал ажаап, комбайнарны бекис бугуруучулук ажалдадыр чидип алганнар.

Областың элээн хөй районнары болгаш колхозтары тараа ажаап алышкынын эки чорутушпаан, тараа белеткелдеринин планын хуусаа бетинде күүсөдирин хандырып турар. Каа-Хем району (партия райкомунуң секретары эш Москаленко, райкууком дарагы эш Шелков) күрүнө тараа белеткелдин планын 107 хуу күүсеткен. Ол районнуң «Ленинчи орук», «Октябрь 30 чылы», Ворошилов аттыг, «Тилелге», Бин-Хем районнуң «Тилелге», Ленин аттыг, Танды районнуң Ленин аттыг, Чаа-Хөл районнуң «Тилелге» колхозтары тараа дужаарынын күрүнө планын күүсеткенер.

Оң-биле чергелештир дужут ажаалганын болгаш тараа белеткелдеринин ажалы областың элээн хөй районнарында, колхозтарында, совхозтарында эштер аргак куду дендеде чорутуун турар. Сентябрынын 5-ке чидир областа тарааның 64,2 хууу, азы ыракта хөй везин амды-гаа чидир ажаатымаан, сыпта хөвөр. Чөөн-Хемчик, Өвүр, Барыын-Хемчик районнары тараа ажаалганын чүглө 10,9—25,5 хуу күүсеткен.

Тараа ажаалганын темп-биле куду болуп турарынын кол чыдаганын болза, элээн хөй машина-трактор станциялары комбайнарны бекис бугуруучулук ажал-агайын турарында болгаш чамдык партиа, совет органдарынын, МТС-териниң, колхозтар баштаар черлеринин талазыннан кезде ажал-агайын ажал-ишчилериниң күженишканын дужут ажаалганын четче мобилизациян шыдааныннан болган.

Дужут ажаалганын багай чорудуп турары-биле кады элээн хөй районнар, колхозтар, совхозтар тараа белеткелдин күрүнө планын багай күүсөдир турар. Чы-аже, күрүнө тараа дужаарынын планын Сүт-Хөл, Бин-Хем, Чөөн-Хемчик, Танды районнары сентябрынын 5-ке чидир чүглө 37,3 — 48,8 хуу күүсеткенер.

Тарааны ажаарынын болгаш тараа белеткелдин ажалы областың совхозтарында оон-даа дөра. Сентябрынын 5-ке чидир совхозтар тараанын чүглө 29,7 хууу ажаап алган болгаш күрүнө тараа дужаарынын планын чүглө 11,7 хуу күүсеткен. Оң иштинде «Өвү», «Элегес» совхозтар тараа ажаалганын чүглө 16—22 хуу, күрүнө тараа дужаар планын чүглө 0,57—4,7 хуу күүсеткенер. Бо чугу-да ажалды совхозтарын мындыг янамыг куду дендеде чорудуп турарын совхозтар миңистер-өөзүндү областа төлөзө эш Коңгарның совхозтары багай удуртуп турары-биле болгаш СЭКП райкомна-

Каа-Хем район тараа дужаарынын күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен

Тараа бугурулгезин болгаш кезде ажал-агайын өскө-даа продуктуларын көвүдөдирин дугайында СЭКП ТК-ның Пленумдарынын доктаалдарын чедишканын күүсөдир дөш демсештишпаан, Каа-Хем районнуң колхозчулары, Сары-Сеп МТС-тиң механизаторлары болгаш ол районнуң белеткелдер органдарынын ажалдагычлары тараа дужаарынын күрүнө планын бо чылдың сентябрынын 5-те 107,8 хуу күүсеткен. Районнуң колхозтары бо чылын күрүнө 24325 тонна тарааны дужааган, ам 1000 тоннадан эвөш эвөс тарааны күрүнө пландан дашкаар, чокку хүннерде дужаарын районнуң колхозтары күлээнген.

Тараа ажаап алышкынын бекис денелге чорутушпаан, тараа дужаарынын күрүнө планын «Ленинчи орук» колхоз 113,9 хуу, «Тилелге» колхоз — 125,7 хуу, Ворошилов аттыг колхоз — 110,5 хуу, «Октябрь 30 чылы» колхоз — 105,6 хуу, «Кызыл туя» колхоз — 103,3 хуу күүсеткенер.

Тараанын, ногаанын, картофалын дужудун дүрген ажаап алыры, кезде ажал-агай чылын үлөргөдү доозары дөш партианын XX съездинде алдар болдурган социалист чарышты районнуң тараажылары улам-на калбартып турар.

Совет Эвилелинде

Марксизм-ленинизмниң кежээки университеттеринде өөредилге чылы

Партияның Москва хоорай комитетинин чанында марксизм-ленинизмниң кежээки университетиниң болгаш оон 23 салбырларында өөринип турар 18 муң хире мектапчыларын өөредилге чылы сентябрынын 1-де эгелээн. Партия, совет болгаш ажал-агай активтери, ажалчынар, башкылар, эртем болгаш уран-чугу ажалдагычлары— коммунистер болгаш партия кежигүрү эвөстер политикти өөредилгениң ол хевирин күзөлдөп-биле ишлип ап туралар.

Марксизм-ленинизмниң кежээки университетиниң бирги курсуна бо чылын 6 муң кижини күлөп алган. Бол салбырга чаа киргенер «Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының төтүгү»-боттанышкында марксизм-ленинизм» деп лекцияны диндааннар. Ийги курс «Даштыкынын дайын интервенциянын болгаш хамааты дайынын (1918—1920 чылдар) үзүндө Коммунист партия» деп лекция-биле өөредилгезин эгелээн. Кежээки университетке үшү курс бо чылын баштай ажалдап эгелээн.

Техниктиг училищелерге хулээп алышкын

Бугурулге талазы-биле тускай эртемни чидип алгырыга күзөлдүг ажалчыларын күш-ажыл курлавырларынын техниктиг училищелеринге хулээп алырын бо чылдың сентябры болгаш октябры айларынын иштинде чоруткан турар. Ол өөредилге черлеринге бо чылын 80 муң ажал кижини күлөп алырын планнап көргөн.

Машина тулуунуң, энергетиканын, хөмүр даштын, даг руданынын, металлургиянын, химиянын үзөтүрүнө, ыяш база саазын бугурулгелерин, тулук черлеринге, кезде ажал-агайга, транспортка, харылаа черлеринге болгаш улус ажал-агайын өскө-даа чугула адырларында ажалдаар бекис мергелдиг кадрларын ол училищелер белеткэр.

Дарганнарын, хевирлекчи-штукатурларын, котельщик-сборщиктерин, дузалачы бурлыкчыларын, нефтьчилерин белеткээрин бир дугаар-ла организастан турар. Техниктиг училищелериниң четкил бо чылын дыка калбарар. Оон ийди күш-ажыл курлавырларынын амгы ажал-агайын чорутуучу черлери техниктиг училищелер кылдыр эки организастантынын турар. Октябрь 1-ге чидир

Арзамас областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен

Арзамас областың колхозтары болгаш совхозтары тарааны болгаш кезде ажал-агайын өскө-даа продуктуларын бугурун көвүдир талазы-биле партианын болгаш чазактын төвүгүг доктаалдарын күүсеттишпаан, Совет Эвилелиниң Коммунист партиясынын XX съездинде төлөптүг ужуражыр дөш социалист чарышты калбаа-биле непереткеш, аш-чөмүң үнелиг болгаш бобовый култураларын дужаарынын планын дыка ажал күүсөдир, тараа белеткелдериниң күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен.

Областың колхозтары боттарынын аргаларын санап көргөш, күрүнөгө немей ийи миллион пудтан эвөш эвөс тарааны дужаар деп күлөлдөнгөн алган; анаа кииришпир ам бекис 845045 пуд тарааны дужааган.

Арзамас областың колхозтары сизген белеткелдериниң күрүнө планын күүсеткен. Колхозтар, совхозтар, МТС-тер келир чылдың дужудунга сизген салышпаан, күзүн чакын тарып култураларын тарылазын эң эки агротехниктиг хуусаа-

Коми АССР-ниң колхозтары болгаш совхозтары сүт белекелениң болгаш садып алгырын күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен

Коми республиканың колхозтары болгаш совхозтары СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шийттирлерин күүсеттишпаан, Совет Эвилелиниң Коммунист партиясынын XX съездинде алдар болдурган социалист чарышка киргеш, сүт белекелениң болгаш садып алгырын күрүнө планын хуусаа бетинде 102 хуу база мал саржаан бугурунун чыл планын 100,6 хуу күүсеткен.

Эртин чылдың бо үзүнге турганмыга көөрдө күрүнө 18 муң центнер сүтү

Тыва автономнуң областың колхозтары болгаш совхозтары сүт белекелениң болгаш садып алгырын күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен

Тыва автономнуң областың колхозтары болгаш совхозтары Совет Эвилелиниң Коммунист партиясынын Төп Комитетиниң январь Пленумунуң шийттирлерин күүсеттишпаан, сүт белекелениң болгаш садып алгырын күрүнө планын хуусаа бетинде 103 хуу күүсөдир, эртин чыл-даанын ууур күрүнө 24 муң центнер хөй сүтүг дужааган. Сүтүг болгаш мал ажалынын өскө-даа продуктуларын дужаары ыргачулап турар.

Областың ховуларында

Областа дужут ажаалганын күрүнө-биле санашкан

1955 ч. сентябрь 5-те (хуу-биле)	ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Ленин аттыг кезде ажал-агай артели (баштаар черин дарагы эш Кочук) күрүнөгө дужаар тарааны МТС-тиң ажалдагычыга натура төлөдир-биле катал дооскан. Сентябрынын 5-ке чидир ол колхоз чаа дужуттун 320 тонна эң эки тарааларын кийрген. МТС-тиң ажалдагычыга база садып алышкынынын белеткэр өрткелерин бугурун күрүнөгө тараа кииришпаан ол колхоз уламчылап турар.
1. Току	100,0
2. Эрзин	61,5
3. Каа-Хем	57,0
4. Чаа-Хөл	45,9
5. Улуг-Хем	44,4
6. Тес-Хем	39,5
7. Танды	37,5
8. Кызыл	34,8
9. Сүт-Хөл	32,9
10. Бин-Хем	28,8
11. Бай-Тайга	28,6
12. Барыын-Хемчик	25,5
13. Чөөн-Хемчик	22,1
14. Өвүр	10,9

Областа тараа дужаалганын күрүнө планын хуусаа бетинде күүсеткен

1955 чылдың сентябрь 5-те (хуу-биле)	БӨК-ЧЫРАА. (Телефон-биле). Улуг-Хем районда Ленин аттыг колхоз бо чылын 23700 центнер сизген белеткээр планын. Ол чугула кампания ажалын эки организастанындан сентябрь 5-ке чидир 25946 центнер сизген белеткелдин.
1. Каа-Хем	107,8
2. Бай-Тайга	57,7
3. Чаа-Хөл	57,3
4. Кызыл	57,3
5. Улуг-Хем	57,0
6. Барыын-Хемчик	46,5
7. Чөөн-Хемчик	45,8
8. Бин-Хем	45,3
9. Танды	42,3
10. Сүт-Хөл	37,3
11. Эрзин	32,0
12. Тес-Хем	19,5
13. Өвүр	—

Тараа ажаап алышкыны

Чалдаан МТС-тиң «Октябрь 30 чылы» колхозта ажалдап берип турары комбайн агрегаты баштайгы он хонукта 144 гектарны дужудун азы 123 тонна 665 килограмм тарааны ажааган.

Комбайнер эш Седип ол-ла реңк дургуунда 102 гектар тарааны кезип, 85 тоннаны бастырган. Колхоз күрүнөгө 60 тонна тарааны дужааган.

Дужут ажаалданын эгезинде тура ол колхоз Улуг-Хем районда эң-не организастанып чорудуп турар. Бо хунерге чидир 600 гектарны дужуду чидирг чокка ажаатынган, сыпта ам-даа 800 гектарны тарааны бар. Колхозтун шөлдеринде амгы ажалдап турар 4 комбайн агрегаттарына сентябрь 6-да «С-4» комбайн база немешкен. Бөлөкчү ишчилериниң механизаторлар-биле чангыс эң-сеткилдиг күш-ажылы улам калбарып турар.

Сизген белеткел

БӨК-ЧЫРАА. (Телефон-биле). Улуг-Хем районда Ленин аттыг колхоз бо чылын 23700 центнер сизген белеткээр планын. Ол чугула кампания ажалын эки организастанындан сентябрь 5-ке чидир 25946 центнер сизген белеткелдин.

Колхозтун амгы кичээптей дужут алышкыны чыдаган болза-да, интинтиг малыга чөк белеткээр ажалды колхоз баштаар чери кошкатпай турар. Сизген кестире 4 аът машиналары соксаал чок хөдөлгөн турда, бөлү сарааттаарынын ажалын эш Бирлейге улуртурган эвөно хынамчалыг чорудуп турар.

Моон-биле кады саван, мякына ажаап алгырыча база улуг кичээптей салдынып турар. Ол ажалда ошаттарган тускай эвөно бо хунерге чидир 1283 центнер саванын бөлү сарааттаган.

Кыжын мал чөмине эки шыгжатынган шыктыг, ногаан сизлөстүг хоолуу улуг. Ленин аттыг колхоз бо ажалды база-ла багай эвөс организастан турар. План бугурун белеткээр 400 тонна сизлөстан 252 тоннаны шуут шыгжап дооскан. Ам кукуруза сизлөстаныны кийрген. Ам кукурузанын үнүжү 600 тоннадан кудулаас, а ону шыгжаарыга 800 тон-

Шөф ажылы

Эрзин районнуң төвүндө албан черлериниң коллективтери болгаш шканын башкылары, өрөңкчилери «Кызыл сымды» колхозка шөфтен ажалдааннар.

Шөфчилер 1300 тэвээн сизгенин сөөрткөш, 5 сараат кылдыр тургускап, 15 гектар шымылгасты кескеш, сноптан багап берген болгаш бир улуг шапны эшкен. Шөфчилериниң улуг дуза көргүскөнгө колхозчулар өөртү четиргенин илереткен.

Тараалыг машиналар

СЕСЕРЛИГ. (Телефон-биле). Кызыл районда «Баян-Хем» колхозтун тараажылары дужутту чидирг чокка ажаап, күрүнөгө дужаалданы дүрөлдөдирине чүткүдүг ажалдап турар. Колхоз баштаар черин дарагы эш Норбуңуң редакцияга диннатканы болза:

—Сентябрынын 6-га чидир ажаап алганымыс 162 гектар, ам-даа 131 гектарны тарааны сыпта хөвөр. Дужутту чокку хунерде чидирг чокка ажаап алырынга чангыс эң-сеткилдиг күш-ажыл улам калбарып турар.

Колхозтун Бегере участкасында тарааны бо чылын чагай үнөп, дужут гектардан 18 центнер алдынып турар, ында ам арткан 53 гектарны тарааны «С-4» комбайн агрегаты-биле колхозчулардан 18 киж ажаап ап турар. Сөсерлиг база Баян-Хөл ажалдагычында дужут гектардан ортууза-биле 12 центнер.

Күрүнөгө дужаар тараа планын колхоз сентябрь 6-га чидир 92 хуу күүсеткен. Колхозтун хову туралганы-биле заготзернонун белеткел пунктунуң аразында тараа чүдүргөн 4 автомашиналар соксаал чокка шуугун турар.

Дээр колхоз

ИШКНН-АБСЫ. (Телефон-биле). Сталин аттыг колхозта дужут ажаалданы Сүт-Хөл районда дээр болуп турар. Кызыл-Тайга кезде Советтиң дарагы эш Достояктың редакцияга диннатканы болза:

—Сентябрынын 6-га чидир 544 гектардан 6279 центнер тарааны ажаап алган, сыпта ам 296 гектар тараа бар. Колхозчулар дужутту сентябрь 18-ке чидир доозар дөш улам чүткүдүг ажалдап турар.

Сүт-Хөл МТС-тиң чорудуп бергени 2 комбайн агрегаттары эки ажалдап, ылаңгы комбайнер Куулар Танов күлө 8 гектарны дужудун ажаар норманы 20 гектар чидирип турар. Ажаатынган шөлдерде чидирг кончук эвөш.

Сталин аттыг колхоз бо чылын күрүнөгө 236 тонна тараа дужаар планын, а сентябрь 6-га чидир 111 тоннаны дужааган. Амгы дужаап турары, колхозтун шымылгы шаңдарында арылган кургак тараа оон ыракта хөй.

Чурт үлетпүрүнүн ажилдакчыларының профэвилел организацияларының ажылын экижидер

(Профэвилелдеринин область чөвүлелинин пленумундан)

Чоокта чаа профэвилелдеринин область чөвүлелинин IV пленуму болуп өрткөн. Пленум үлетпүрү улам ыңай көдүрер, техниктиг депшиле болгаш бүүдүргөни организастарын экижидер дугайында СЭКП ТБ-ның иль Пленумунун доктаалы күүседир талазы-биле область чурт үлетпүрүнүн ажилдакчыларының профэвилел организацияларының соруугаларының дугайында айтырымны чугаашкан.

Бо айтырымны дугайында аялсаң кылган, профэвилелдеринин область чөвүлелинин даргазы эш Намай болгаш пленумга савап берген өштер иль Пленуму болза, бистин үлетпүрүнүн ажилдакчылары уугу болушкуну болганмы, ол болза, үлетпүрү улам ыңай көгүдөринин программасы болуп турарын демгелөөнер. Пленумун шиттирерин бүү өшөр уугу өөрүшкү-биле уткан болгаш ол шиттирерин амьдаргалг боттандырар дөш күженишкенин ажилдакчылар.

Партияның МК сөздөшкөн шиттирерин күүседир дөш демгелешпешан, бистин область чурт үлетпүрүнүн ажилдакчылары өшөр чедикшилерин болган. Областың чурт үлетпүрү бо чылдык бири чартымын паваны 104,3 хуу күүсеткен. Оларның иштинде Сыстыг-Демини мях ажыл-агыт чери, Кызылдың мях заводу паваны 187—129 хуу, Чадаананың, Бай-Аақтың үлетпүр комбинаттары 112—115 хуу күүсеткенер.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

КАДРЛАР-БИЛЕ АЖЫЛДЫ ЭКИЖИДЕР

Ажылчы чоңун улам өзүп турар материал-культураут негеделерин хандырарына өзөк сандыгын ролю уугу. Коммунист партияның болгаш Совет чакытын ап чоруулар турар чугула кемчелеринин түнелинде область хереклекчилер кооперацияны ылангыт сөөлүгүн чылдырнын иштинде биче өзөк чедикшилерин болган. Салыг четкилерин ий ажыг катап өскөн, бараан сарылгазы беш катап калбарган, ол аразында нитинин чөмөннелге черлеринин саны ийден ажыг катап көвүдөөн.

Моон-биле кады областың хереклекчилер кооперациянын ажылында улуг четпестер барын демгелешип барып болбас. Ажыл-херек бүртүрүп кижилер, кадрлар кылып боттандыр болгай, ыңчанган оларның билин бедик болган тудум-на, ажил-херек үр-түнелдиг болуру билин турар. Бо талазы-биле байдал бисте дыка четпес, салыг талазы-биле ортукм болгаш долу эвес ортукм артеминг кижилер абал-потребсовотун системинде бүгү кадрларның чугула 11,6 хуузу, а нити билат талазы-биле ортукм артеминглер 6,2 хуу, дээни болгаш дооспаан дээни артеминглер чугула 1,2 хуу болуп турар.

Областың хереклекчилер кооперациянын системинде ажилдакчыларын нити болгаш ылангыт тускай артем талазы-биле билин ындыг куу деннеде болбушаан турар фактылардан аңгыда, бар кадрларын быжыгалаар, чаа кижилерин ажылга хынамчалыг хууза алыр айтырыг база четпес тургустунган. Сөөлүгү ий чылдың иштинде райполарын чугула ууртур ажилдакчыларындан безин 58 киши халашкан чорукту таварылга кылдыр көрүп болбас.

Кадрлар айтырымын шак ындыг алачактар аңгыда шилтининг байдалын ажыгалап, салыг черлеринге бүтүрел чок, нитиниң херектиги үрөгөп сачыгалаар кижилер шургууп кирип турган. Сөөлүгү, чыл четпес үениң иштинде Кызыл райполундан 3 дарга халашкан, а оларнын каймы-даа аңаа 113 муң рубль сачыгалаан Шедованын илертип шыдаваан турар.

Областың хереклекчилер кооперациянын системинде өрө-сачыгдалдын уузкачтынмай, харын чамдык райполарын талазы-биле көвүдөп турары кижилер-биле ажилдың коомшанда. Кадрларын өрдөп, ажылга мергелешип, харымсалгаанын дымдыгар херек. Бо талазы-биле салыг организастарын коллестивтеринде партиорганизастар дыка четпес ажилдап турар. Политехниктиг бөлүмгөрүн организастар, мурнаачыларын дуржулаганын калбартыр херек.

И. ЛОПСАН.

Нитиниң малын өстүрер дөш демиселде

Нитиниң малын өстүрер дөш Чаа-Хөл районуң «Нитилеге» көдө ажилдакчы артеминг малчынары күженишкенин демгелешип турарлар. Оларнын иштинде эштер Ховалыг Маскыр-оол, Кыргыс Сертап, Кыргыс Самдан олар мурнаачылар болуп, бедик көргүзүлгөни чедип алганнар.

Эш Маскыр-оол өрткөн чылын кадамында хойларын чидиртип ситенин кезип белеткен албышаан, малдын чагыт сепиртилгенин бедик деннеге чорттуган. Кызыл кадамында 300 баш хойдан 300 хураганарын алгаш, ол менди өстүргөн. Бо чылын Дуңтураут алаактан 10 тонна ситенин кезип сарааттаан, ам кыштагынын ситенин кезип турар.

Эштер Сертап, Самдан олар база-ла кадарган хойларын хураганарын менди, күш-денгел бедик кылдыр өстүргөн. Малга чөк белеткелдине ичпейлгип киришпешан, бо малчынар кыштаглаашында хынамчалыг белеткенип турарлар.

Х. БИМБИ-ООЛ.

«Совет Тыва» колхозта

Эш Койгунмайга уурткан турут бригады турут ажилын багай эвес күүседип турар: Эрткен чылын шала туттуган 6 чурттага байжыныны, малчынар чурттаар 8 чаа чурттага байжынынын турут дооскан ажылгага кириген болгаш инекти, бизанын 2 кажаанын туткан.

Тууда нормазын 150 — 200 хуу күүседип турар Егор, Ким-Сан кышак мурнаачылар хей.

Сут-бараан фермазынын өргөлекчиин

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Ажылдың нормазын тускай доктааткан кемчээли барымдаалайын, чикер-биле кылп, ажилдың төлөвирин кылдырган чүүдүрү шынарын, ажилдың мергелештигин (разрядын) барымдаалайын берип турганының фактылары бар.

Бо чорук болза, бир талазында кылдырмаан ажилды кылдырган деп документи шын эвес кылган, чамдык кижилерге хей-хей ажаларын хей черге төлөп, башлы фондун ажыр чарыгдарын, чаа бир талазында ажилдың кылган ажилын чедир үнөлөп санавай, оларның ажил төлөвирин чедир төлөвирин барын турганын херечилеп турар-дыр. Чикээ, хоорайның коммунал ажил-агыт черинин сентеле контары бригада кижигүнеринин шалынын кылган ажилын барымдаалайын, ортукм чикер-биле төлөп турган. Мыным чорук күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү белидеринин талазы-биле ажилдың турганын сонуугаларын кудулардыр.

Бистер Англияга чүну көргөн бис

Чоокта чаа Англияга бисте көдө ажилдакчы төлөвирин чораян. Бисте аңаа барымдыкчымыс «Ньюс Бронкс» солуунун редактору дөшүр Кертискини инициативанын суугаар организастынган. Англияга болгаш Шотландияга үжөн хонук чоруп келгенинтин дургузугаа элөөн хей фермер ажилдакчылар, көдө ажилдакчынын өң чугула өртем-шичилел институттарынын, а ол ышкаш көдө ажилдакчы машина туудууну үлетпүр фирмаларынын ажилы-биле танышкып, Ноттингемде болгаш Норширде көдө ажилдакчы делегелеринге чораян бис. Англиянын көдө ажилдакчынын көсүк ажилдакчылары, өртем ажилдакчылары-биле, фермерлер-биле бисте солуун ужурашышымыз, рывыс болган. Хей-хей чүүдөрин тодаргай көргөн бис.

Англияга бисте чоранымыска аңгы хей-нити оңа сонугурамын илергелөөн. Дыка хей сангыт төлөвирин составынга Совет Эвилелинин көдө ажилдакчы министрстволарынын уугу тускай артеминглер болгаш ууртур ажилдакчылар келгенине солунаар күжөнгөйни салып турган. Бо дугайың «Обсервер» солуу: Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын өртем-шичилел албан черлеринин ажилдакчылары туруштуг бедик дүжүттөри алдырын вол чөкпөсө өдөк болгаш минералдыг уюбренелер болуру дээрин хуулап турарлар.

Ажыг хөргүнүп районнарга өң чугула кемчөк чугалаандырышканын кылдыр санап турар, оңу бүгү фермерлер чорутуу турар болгаш дүжүттү бедидеринин идеягид чөкпөсө болуп турар.

Инициативанын, культурядыны болгаш ылангыт таптап бастырышынын калбаа-биле ажилдап тургаш, хөргүнүп ыяк шынардырышыне Англиянын фермерлери оңа күжөнгөйни салып турар. Хөргүнүп тарылга мурунда ол шуут денешкиже чедир хей катап ажилдап турар.

Англияда аш-чөмөнчү кол тароо культуразын кылдыр кууш чакып тарып кызылчакты санап турар, ыңчалашоо кызылчак тароан шөлдөр сула болгаш арбай тароан шөлдөрдөн өзөш болуп турар.

Иччалашоо Англияда селекция ажилы багай эвес тургустунган, хей сангыт тарылга шөлдөр даштыкыдан сөөртүп келген сорттар өзөш. Кызылчактын, арбайнын болгаш сузаның Англияда нептерөөн сорттарынын хей нуруузу кыска болгаш бичык сананын, туруштуг база хөргүнүп авоттуг уюбренелерин хөйну киригерге аңаа өңи таарышкан.

Уреж ажилын бүгү культуразарын сортуг урезинерин өстүрүп турар болгаш оларын фермерлерге сачылап турар урезин ажилын тускай фермалары кылды турар.

Ногаа культуразарын болгаш картофельди тарып өстүреринге Англияда улуг күжөнгөйни салып турар. Ногааларын болгаш картофельди бедик дүжүттөри алыр чорукту хей кемчээлгип минералды болгаш органиктиг уюбренелерин төп турары, тарылга өлчөшторилелерин чорутканын, зарылгага болгаш хоралачыларга уур демгелесе химикалзийдерин гүлүчү ажилдап турары, ногааларын болгаш картофельдин өң дүжүттү болгаш аарыгларга уур туруштуг сорттарын бүүдүргөгө нептереткени хандырар турар.

Бисте боданымыс-биле алырга, Англиянын фермерлери картофельди дербелчин-уулчак кылдыр өстүрүүнү арга-зын ажилдап, алдагал кылды турар. Оңу ажилдап болза, холдун күш-ажылы.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Англиянын көдө ажилдакчынын сөткелдиг хылымдан өренир «хуула өрүстөрдө бары илден-дир» деп бижжөөн.

Сут-бараан фермазынын өргөлекчиин

Студентиниң демделели

Москва областының пединститудунун география факультетиниң үшкү курсунун студенти 70 кижиниң бөлүк болуп алган, Төрөн чуртунун ийрек черлерине практикалык чуртунан бис. Мындг практиканын о институтка 1934 чылдан аягып чорудуп келген.

Бо чылдагы май 29-та сөөлгү экзаменни дуураагга таабылганга белеткенге аягып келген. Маршрут: Москва — Орел — Вельгород — Гордовка (Доббас) — Орджоникидзе — Военно-Грузинская орус — Тбилиси — Сухуми — Ялта — Симферополь — Москва. Сорулга болза, хоорайларнын экономикасын, культуранын болган физиогнн географиянын өөренип кеедү турган.

Иван 3. Кисловский баар дүгөн бөөдө биле муруну чүчө халкын бис. Поезддин соңгониниң караандан ногаан чалынч кийин-не өгөлсип, шадериниң чечек-белек шыптынын, хемнериниң уюнда, халдериниң кыдында чалын уштаран хөгүдү куштарын, аяны-бүрү уштариниң салгангайдыр үчү турарын магадан чоруп ор оис.

Москвадан Серпухов хоорайга чедир барык-ла хоулукка аярга-ышты эртинис. Дараазында Тула хоорайга келдишис. Тула — Тулунка, Ула болган Шата деп үч хемниң бедиринде тургустунган хоорай. Ол машина кылып үндүренин, эрги металлургия заводтарынын, гармонь, самовар, спорт, аянаар херекселдер кылып үндүренин төвү.

Белгород хоорай геология талазы-биле биске эң-не солу болган, чүгө дээрге, божитипер ак чүгөй чериниң кырычче чокуштан унген. Оң ужурундан онгарары, дагалар болган тудулар шуту ак кыдыр тургустунган. Оң чоруктан, Лопани деп уаг эвес хемниң чамында РСФСР-ниң бүтүн кызыгуусу эртинис.

Ам кыстын ортувусу УССР-ниң девисээр-биле, оң калак делем хоулукары-биле шейлап өгөлсөн. Орус улам ылайыкан турум уаг тудуларын, чуртага бажынарнын хеври эскерип өгөлсөн, бажынар дька бедик эвес, үш-дүрт казт, ак-ак азы куу... удатпаанда Харьковка келдишис. Ол — УССР-ниң агар үстүрүчү төвү. Автомобильниң, паровоз тудууну, тракторуну, цементиниң болган эске-даа уаг заводтар бар.

Иван 4. Доббаска келдишис, оңче чокуштан ора-ла ону эгертимес байластын чурту деп бугапер болур. Поездге чоруп ора дагаларын бедип үндүлөөнн хөөр. Ол дагалар конус хевиринг. Тывада шак мындг дагалары «көмгөр» деп аяар болгай бис. Ол дагалар хөмүр даштын хөс, хөсөк чок аларган породаарын үндүрүп өвөненин тургустунуу турар.

Доббастын Горловка хоорайнга доктаган бис. Доббаска турган, оң экономикамыкымыкы танышкан бис.

Иван 7-де Горловканың даг техникумунга чорувус. Шахтага, дагга аякылар аяны-бүрү тусай эртемчилериниң мында өөредип турар. Техникум бистиниң сонуургалыктын хаара туткан. Оң калтырар шуту кылдынар, хаваларында байгамчык урав-шөөр холдар-биле чурван калталар, чуруктар, спортзаларның чуруктар байгамчык чараш. Механизация кабинетинде хөмүр даш чурар, казар, сөөртүр машиналарын дегелен. Оң аякыдаарын көрдүвүс.

Техникумда дагнын болган геологиянын чарыгдаларын дька кызырар арганы бээр турган ийик.

Англияның чер ажылынын кол угландыкымын — мал ажылы болуп турар. Мал ажылынын хөгүдөөн малдын шынар составын экижиктенин, оң продуктууну, ылангыч сүт болган эт талазы-биле бедитенин күөсөл-биле чедип алдынын турар. Англи фермерлер чегле уксаалыг, бедик продуктуугу малды тулуп турар. Эли саалдаарын үенде студуну үскүр-хову 5—6 хуу чедип турары-биле онзаланын турар мыйысыг бол малды джерей уксаалы оңа кичөөнгейин бодуче ээлдирип турар.

Англияның мал ажылында эң-не таарымчалыг хөмгөк болза, тарым доозалыкынын калба-биле ажылап турары болур. Ону малдын шынар составын экижиктеринге ажылап турар. Англияның көдө ажы-агыйынын, балык ажылынын болган аш-чемниң министрствозунун меделерин эбуугаар алырга, фермаларда бар инектерин 46 хууун тарып боозалып турар. Шинфельд хоорайда мал ажылыны болган тарып боозалыгынын төвүнүн үдүртүкчүлүгү дээржи Кемблал биске мынча деп чутаалаан: «Тарып боозалыгынын амгы үелги методу Россияга аякылаткынын кылдынган. Ол болза, уаустар аразынын калы ажылажыгызынын үлгер-чижээ болуп турар».

Англи фермерлер мал олардырынга нургулайында аякыччынар херекселдин турар, харын аякы «электри каларчыларын» болган тусай өөрөткен танымал ыттарыны — шотланд овчарка ыттарыны калба-биле ажылап турар. «Электри-каларчылары» вомплект хевиринг кылдыр ба-тарлардан, демир уадынараран болган стайкалардан үлөтүр бедетеп турар.

Англи сайырангай хаван ажылы-биле, ылангыч бедик шынарлыг калаачак эгитип, чалгы беконун бүдүрү таалак аякы сайырдан бөөр аларкып келген. Хаваннар оолдарын фермерлер чылга илп катап, кышы үеде (декабрь-февраль) бир улаа, чалгы үеде (май-июнь) бизе бар улаа ап турар. Хаван оолдарын инек сүтү-биле хөмгөбейн турар. Хаван оолдарынын кол чөмчери болза, тусай холуксаалыг бедитер, минералдыг бүдүмелдер болган витаминер составтыг хөмгөк болуп

кабинеттери бисти көчүгү сонууртаткан. Эң сөөлүнде хөмүр даштын канчаар ты-ылгангынын дугайында сөдө чуруктары көргөн бис. Доббаска сөс хонду практик-касыш иштинде металл, руть, коксо-химия заводтарынга, эң уаг «Бочегарка» деп шахтага чораян бис. Мындг объек-тилерге чораяныкы биске практика кы-рынга көчүгү хөй билигин берген.

Орджоникидзе — Согу-Осетия АССР-иниң төвү. Ол муруну талазындан Кавказ-тын меңги баштыг дагалары, соңгу талазындан Согу-Осетиянын айленчек калба-баа калжалан турар. Оң талазында Терек хөм атып чыдар. Илг маңаа чамдыкта 40 градус чедип турган.

Амгы үеде Орджоникидзе хоорай уагү үлөтүр бүдүрүлгенин, культураның төвү болуп турар. Хоорайда элөөн каш дөдөй өөредилге черлери, эртем шыңчылг ин-ституттары бар. Аяа турган үенде Осе-тинияның чурт-шыңчыла болган С. М. Кировтун, Г. К. Орджоникидзениң музейле-ринге, Ш. С. Баларжан кыдыр заводка, хевис кыдыр артельге баргыладыкымыс.

Чурт-шыңчыла музейиниң төвү каби-нетинде шаанда даг осетинияның чурт-тал чораянын көргүсөн. Оларынч амыды-рал чурттал чораяны бистин тываларга көчүгү дөмөй. Мында тарачын осетиниян өөндү иштин көргүсөн: аянык уруг койт-касыш кыдыр турар, ашак, аякка чадагай окутка чөм хаймындырыш олурар. Мын-тан аянык хуучунар, алгы эддериң дагыг болган эске-даа херекселдерин көрүп бо-лур.

Хевис аргымырынч артели көчүгү со-лун. Мында хевистерини хөй-биле аргып ту-рар. Мында аякыдан кыдыр осетия кыстар-нын мергежалына кызы кайган ханмас.

Иван 16-да Бесланче чорутувус. Мында Милкоа аттыг комбинат бар. Ол комбинат делегей кырында ийи дугаар чедер турар. Комбинатта мал чөмниин, чигирини, крах-малды — мындыг үч заводтары бар. Заводтар кукурузаны болжазыраптып ажылап турар. Кукурузадан крахмал, патока, чыгар ап турар, а чыгарден пени-целинни, алякзонын кылып үндүрер. Иван 18-те Бавказче чорупкан бис.

Казбек — Грузия ССР-ниң район төвү, шаандан тура туруп келген эртеги суур. Ол суурлан А. С. Пушкин, М. Ю. Лермон-тов, Лев Толстой эртин турганнар. Суур-нун болган кавказтын база бир бедикте-риниң бирөөнн күрүне аякыдакычык чө-рөөн Александр Казбестин ады-биле адаан. Ол Пушкин-биле көчүгү чөкк өң-күктөр. Казбек аттыг музейде оларынч ужуражып турганын көргүсөн. Казбек суурдан мрас эвесте нарзан—сүт баш-тарыга чораян бис.

Бистин мурунуस्ता казан-даа көрбө-өнүс байгамчык чараш көрүш аякытган. Хунуң чаз-ла хаалап келген херели Казбестиниң ийи бажын куржандыр ап, оң кылыгар онун кызылмайар кылдыр чырылтып турган. Казбек — бар турган дагаларын өмүзөөнден, чазаскан дээр-ге конус хевиринг бедип үнген, чоогундан көөрге, ийи бажы эвек хевиринг ийи баштыг аларган, кайы-даа талазындан көөрге мөңгүнөчөк ак бажын чоргаар-рал-биле көөргөтенин алган чыдар!

Бис, бирги разряднык аякыныст — аянык грузия аякыныстиниң уулу-тулгазы-биле Казбекче үнүпкен бис. Оң бедикче үнүп, мында эң-баазын хевис иш-

түрар. Хаван оолдарын аягылап турары-нын үендеден деңизин ортумак-биле 14—16 килограмм чедер бөөр. Бөсон бүдүр-енинге хаванарын дриг деңизин 90—95 килограмм чедер берген, ады-чед ай на-зылыг турда дужаар. Ол чорук мал чөм-чери дька камаар болган оран-саванын эң аякытыг аякылаар арганы берип турар.

Англияда хөй ажылынын хөгүдөөн кол нургулайында чурта эйт бүдүренин көүдөдириниң сорулгазынга чыгырткан. Оң-биле холбаштыр кол нургулайында эйт болган эйт-дүр ажылажыкы уксаалыг холларын эстүрүп турар. Дүктү хөй нургулайында даштымыдан сөөртүп кии-рип турар.

Англияның фермаларында 92 миллион баш санынч куштар санатынын турар, оларынч колдуу-ла дагалар. Фермерлер-иниң хөй нуруузу куш аякы-агыйын эки чорудуп, оортуу уаг ордуларын ап турар. Куш оолдарын ады недежа чедип чорда-ла шмчеп чоруп турар тикж ба-жыкчыгаштарга ажаан өгөлөй бөөр. Кры-шазы болган шалазы чок, демир уадыны-биле шынар мындг бажыкчыгашка 25—45 баш куштар кийер. Шыде мындг бажыкчыгаштарын шынарда хөдү ишкан кылдыр тургузап болган хүн-бүрү көжү-рүп турар. Ону мыйчаар кылдыра куштар-нын олардыр болган шөлдери чөмчикчи-лер сорулганы салып турар.

Куштар оолдар үе чедип келгени, фер-маларын хөй нурууунга оолдаашкынын клетка-батарей тежөөлүнче көжүрер. Элөөн хөй аякы-агыйларда куштарын хөмгө-рүн болган суггарарын, а ол ышкан шкеткалар батареяларын арылгаларын механизир арга-биле чорудуп турар.

Англияда малдын болган куштун аяны-бүрү хевирлеринге база назыларынга таарышкан аяны-бүрү холуксаалыг хөмчери бедетеп турар. Холуксаалыг хөмчере че-миштиг чүдүлери, белокту, витаминдер-ин болган минералдыг бүдүмелдер таарыштырып каан болур.

Минералдыг холуксаалар-биле малды сөмчиртип хөмчериин калба-биле ажылап турар; оларын заводтарга калды бүдүштүг кылдыр—туубужыгаштар ишкан кыл-дыр бүдүрүп турар, олар мал хөмгө-рер тусай черлерге үргүчү чыгар. Минерал-дыг аякыныст составына хаймындырып лус, кальций, фосфор, демир, марганец,

каш аяны-бүрү чөкөктерин көрүп, ону ма-галаш, оң аягында мыда бар «Бура», «Во-рошилов» «Перетел» деп бедиктери та-нышкан бис. Эриплер ийи-ийи болуп ал-ган бистин кырымыста уаг тургулаан. Дүшпте, Белгеми деп дагың бажынга үнүп, Герчөтс Лединиң чамынга кел-тинис. Мында уагтуучулуствун демдектеп кааны дагынын алдындан Ленинград об-ластын турисчелериниң чагаанын көмчү-дүвүс. Оларга байыр чедиргеш, ол чагааны адрези эбуугаар дедир чоруткаш, ам келир турисчелерге чагааны бис бижөөш, ола-да даштын адаанд артыртып каан бис.

Биске байгамчык чараш чурук аякы-тынган. Чүд дээрге, бир-ле дугаар Ленин деп чүвени көргөниис ол. Ону топтап кө-рүп турарга дунуңу турушкан уагт хөм ышкан сагындырар, оң уузу 8 км. доор-азы 300 метр. Оң ийиң Гивлетск деп уагарга база четтинис. Оң суу ортула-чак дагың бажындан, оң породаарын чүбүтүшкан, 25 метр хире чедер онгарда дүжүп турар.

Иван 26. Тбилиси — Грузия ССР-ниң найыскалы. Ол бистин туртувустун база бир эртеги хоорайы. Октябрь революция-зынын соонда экономика, культура тала-зы-биле сайырап өгөлсөн. Амгы үеде ол эң-не чараш хоорайларын бөрөөн. Тби-лисиге кирип турда, бир-ле дугаар фунил-дөр дүргөни-биле көстүр. Чуртунга кай-да булуңдарындан келген киж бир-ле дугаарында аяа бээр. Мында 500 метр хире бедик дагың бажында дөрт казт шил бажың бар, мында бир трамвай бадып тур-да, бирөө көдүрүп турар. Ол ортуку функлөр деп аяар.

Дагың кырында Сталин аттыг эң уагү сад бар. Ол салта тушлер, кинаристер, палантар болган эске-даа муруну чү-түп нияштарын тараан. Шил бажында рес-торан, көмчүлгө чери, таңкылар зал, бу-феттер болган чүр-даа бар. Бөлжө сайгы-лаан кыва бөөрге, оң Тбилисини көөрге дөрдө сымдартып-биле дөмөй. Тбилиске келгеш И. В. Сталинның уагтуун турга-ны чажыг организацианын солу парлан кыдыр бажынын, ботаника садын, торгу кыдыр фабрикаын, Грузияны төвүгү му-зейин көргөн бис.

Иван 1-де Тбилисден Абхазияның төвү — Сухумиче келдишис. Мында долгандыр курорттарлыг, дачаларыг «Рица» деп хөмгө чорудус. Аяа чораш И. В. Сталин-ның ыштангып турган дачазыга чораян бис. Иван 10-да «Россия» деп эң уагү пархохта олурупкан, Кара далайлап экиндирип, Крымче чорупкан бис. Ол аразында Гагра, Сочи, Новороссийскке чо-роян бис. Оң Симферопольга келгеш, практиканыстыг тунелин кылган бис. Оң соонда мыак Москвагысче омак-хөгүгү өңкөн бис.

Бистин Совет Эвнелинниң хамааты киж ийиүзү болучу төрөөн чуртунга мыак, ону өөренип көөрүне чам сонуургалдыг болган күзөдиг. Ону чүгө мрас аян чо-руктар-биле эвес, харын хүн-бүрү үнүп турар номаар, журналдар болган эске-даа чүдүлдерин билип ап болур. Бо практика биске хөй үнелиг чүдүлдерин берген, солу материалдар-биле таныштырган. Ону аянык облазымыска барган, чонувуска, мынчеге аянык салгалчыларга таймыл-ыр-ла өөредип турар күзөдиг бис.

Н. ТЫРТЫН-КАРА,
Москва областың пединститудунун IV курсунун студенти.

Иод болган оон-даа эске бүдүмелдер кии-рер.

Англияда саржаг болган быштак бүдү-рер талазы-биле бүгү заводтар бүдүрүлгө-нүн артыкы болуп үнген чүдүлери бү-рүн ажылап турар. Хөмүр алган сүтүн чөк кураткан сүтү бедетеп, ону малдын чак төлү болган куш оолдарын дорууттарынга хөй-биле ажылап турар. Чыгар заводтары бүдүрүлгө үнген ар-тыкч чүдүлдерин кургаг шаарынч брикеттерин мал чөм кылдыр бедетеп турар.

«Электри каларчылары» калба-биле непереткени, ногаан болган чулуктуг хөмчериң уагү кезин тусай ажыла-тылган система эбуугаар шут дагылында турда малга чидирти мал ажылында күш-ажылы камнап алырынын ботту-чүлү болуп турар. Оң-биле калы ол чо-рук малды бедик шынарлыг хөмчериин хандырып турар.

Англияның мал ажылы-агыйларында малга азырал чөмни аргалыг-ла болза, эвөшти бергеш, чөмни богу тып чир кылдыр малды алдазарын орадымы турарын демделгезе чогуур.

Мал калжаланарынч боттуг констру-цияларын элөөн таарымчалыг болуп, хөй күш үндүрбейн кажааның эвөн аргылаар болган инектерин арыг хөвээр тургуза-арганы берип турар, ол чорук күш-ажы-лы база камнаар.

Англияда чыл бүрү нинти национал-дык-даа, тус-тус графствоарында-даа кө-дө ажы-агый делегелерин кылып ту-рар. Мындыг бар бүгү уксааларын дел-гелелерге калба-биле көргүтүп турар. Чүгө арыг уксаалыг малдарын делегелге киирип турар.

Англияда үрелиг мал ажылы эки тур-гусыны-биле болган арыг уксаалыг мал-ды хөвээр артырганы-биле хөмчелетир мыйыстыг болз малдын, хаванарынч, хөйларынч болган куштарын аяны-бүрү уксааларынын үлөтүр хайнакталы-рышкыныкы калбак хөмчөөдөр чорудуп турар. Ол хөмчегин англиячар малдын продуктуунун бедиринин эң чутула кур-лавырлары кылдыр санап турар. Ол талазы-биле англи фермер-лердин дуржулганы мынчеге бөл-көмүз хайнакталдыр дугайы Бүгү-өвө-лдин көдө ажы-агый эртемнериниң

Библиотека ажылы

Кызыл районун Бай-Булуң колхозта библиотека ажылы өргөктөгөчү ишине аякып өгөлсөн аякылап кирдим. Библиотека көдө Советтин болган почтаның кон-торазы-биле көдө бажында турар.

Көдө-библиотеканы хүлөп ап тура, оң хөмчөстөрүн дораан көргөн мен: но-мар хир-чам, доураакка азы берген, калыг-даа чурум чыскаал чөк, холуксаал. Библиотека өргөктөгичи турган Р. Уйну-лай библиотекачы 2—3 хонукта калган, арагалаш чоруп турган таварыгалары турган. Бригадаларга агитхуудустарын үндүрбөөн.

Бо аразында бис өскерилетер кылды-кан. Номинардык доураан аргылааш, 19 бөлүккө хуваап, тус-тус калтырга сал-ган. Библиотека арыг-силг, недежада 2 каттап чүп турар. Чаа 219 номинарын, 55 рубль 15 копеек түнге аяны-бүрү чүдү-лери салып алган. Оң тунелинде ном фондуз өскөн, сазыннар, өң-баазын ка-ралаштар бар болган.

Номчукчаларын саны 452 кижиче чө-көн. О. Якименко, Г. Талар-оол, Т. Оюң, К. Бартан, А. Бахрева, П. Чыдык-оол, С. Салчай, Р. Воробьев доктамаал ном-чукчулар бол берген. Бо аразында 8 агитхуудушту үндүргөн. Организаыг номчукчалар болуп турар. Номчукчалар «Араттыг сөзү» деп тоожудан, «Прейлер», «Катап болдурбас», «Шутууус күзөөр бис» деп расказтарга болган эске-даа темаларга чоруткан. Колхозчуларга бее-даларын кылып турар.

Библиотеканың ажылында четтестер уууткагымайын турарын минир ужура-лук. Оң номаар салып черлери чедипшес, номчулга азы чөк, оң ужурунда амгы библиотека бажыны чонунч негелдени иркакта хандырбайн турар. Көдө Советтин даргазы эш Тиртык-оол библиотекачы ишмелдениг болдуруп, аяа палакаттар, кызыл пестер сазып бээр деп азаан, ол хөрек кырында бүтүмөй турар.

Колхозта партия болган комсомол орга-низациы библиотекачыны ажылынга алу-залашып ужурут турган, уагтуур бол-ган организастыг хөмчөлөргүн чорутпайн турар. Илчангам моон сонгаар партия, комсомол организациалары болган көдө Совет библиотекачыны аякыны экижире-ринге практиктиг дуалажыларын көр-гөр ужураптур. Кызыл районун культура кылдын көдө библиотеаның ажылыңче кичөөнгейи күштелдирер хөрек.

О. НОРБУ-САМБУ,
библиотека өргөктөгичи.

Туудг бригадзы

Кызыл районун Сталин аттыг колхозу-нун туудг бригадзынын туудгучулары бригадир эш Данчай-оолдун ууртугалы-биле кызымак ажылап турарлар.

Бригада бо чылды 14 чурталга ба-жычылары туудг турган, 16 бажының база бир электростанцияны, 400 шээр малдын, инектиң 2 кажазын, шээр мал каларчылары чуртууга 3 бажынын ажы-лакта киргеш. Туудгучулар колхозта шө-лакта 2 класты немей тулуп бергенер.

Туудг бригадзында мурунчаларынч саны хүн-бүрү өзүп турар. Чижээ, эш-тер Бошуй-оол, Дыртык-кыс, Х. Биче-оол, Чаш-оол олар нормазын 150—180 хуу күүсөдип, эян ажыдап турарлар.

М. КЫРГЫС.

Сүт саалдазынын чыл планынын күүселдезин хандыраар

Мал ажылынын продуктуларын бүдүр-енин көүдөлдү талазы-биле Коммуни-ст партиянын салган сорулгаарын бис-тин областын хөй-хөй колхозтары болган малчынары алдарымы-биле күүсөдип ту-рар. Бий-Хем районда Көчөтөр аттыг колхозтун малчынары сүт саалдазынын планын август 1-де-ле 112,5 хуу, ол-ла районун «Искра» колхоз 108,4 хуу, Чөөн-Хемчи районун Жданов аттыг кол-хоз 123 хуу күүсөткен.

Сүт саалдазынын чыл планын Бий-Хем районун «Кызыл сымдыс», Ленин аттыг, «Кызыл тараачы», Каз-Хем районун Воронилков аттыг, Калыны аттыг, Барыш-Хемчинин «Комсомол 30 чылы», Уагү-Хемниң «Күн-ажылың хөстүү» колхозтары күүсөткенер. Саар инектер сүт саалдазынын талазы-биле планын онаалгаларын күүсөдиринге эске-даа кол-хозтар чокушкан турар.

Оон-биле хөмчөстөр сүт саалдазынын планын онаалгаларын күүсөдириниң тала-зы-биле хоужап турар колхозтар, фер-малар база бар. Чижээ, Танды районун «Кызыл партизан» колхозу таарымчалыг бүгү аргалар бар турда-ла, сүт саалда-зынч планын 46,2 хуу, Буденный аттыг колхоз — 38,6 хуу, Каз-Хем районун «Тилгелге» — 33,9 хуу, «Октябрь 14 чы-лы» — 49,3 хуу, Сүт-Хөл районун Жданов аттыг, Киров аттыг колхозтары 37,4—41,0 хуу, Тес-Хем районун Ленин аттыг колхозу 33,0 хуу күүсөткенер.

Инектер сүт сүтүнч планын онаал-галарын чүгө күүсөдип эвес, харын аякы күүсөдириниң бүгү-ле болдунар аргалары айыткан колхозтарда бар. Танды районун Буденный аттыг колхозтун СБФ-зынч инектериниң бирөөн-ле эртен чылдарда ортумак-биле 1200-ден 1300 чедир кило-грамм сүтү берип турган. Бо чылдын 10 айларынын иштинде ол ферманың бир инек чүгө 270 литр сүт берген, Каз-Хем районун «Октябрь 14 чылы» колхозка бир инектен сүт саалдазы эртен чылдын 1280 килограммга чедир көдүрүлгөн тур-ган, а бо чылдын 10 айларынын иштинде бир инектен-не чүгө 493 килограмм сү-тү саап алган. Бо четтестер болза, ол кол-хозтарда зоотехниктерин, сүт-бараан фер-маларынын өргөктөгичтериниң болган кол-хозтарын баштаар черлериниң дарга-ларыны багай ажылаанын херечилеп ту-рар.

Мал ажылынын талазы-биле бүдүрүлгө чылдын төнчүзүңге чедир чүгө чалыс ай артыкан. Илчангам планын онаал-галарын колхоз бөрүзү бо чылдын октябрь 1-ге чедир күүсөдүр дөш колхоз баштаар черлери, сүт-бараан фермаларынын аякы-дакчылары күженишкенин ажыдаар ужура.

Инектерин сүрүп олардыр системаны болган дүңкөй кадатты организастары-биле хөмчөстөр инектерин көк ситен, көрпөшөдөр, концентраттар-биле хөм-чө-рерин организастары чутула.

Ферма бүрүзүңге он хонуктап мындаа саалдазын чорударын, инектерин сүдүн

артырбайн саап азырын, инектиң өмгө-лөрүн ажаалтанын экижирерин, саалдазын мергежалы бедирин, фермаларда про-дукциянын үчөдүн шыңгырадырын чед-ип азырын негетинип турар.

«Тываның чурт малы өвөөн продукту-лук, кыжын саалдазын куудуладыр» деп чамдык кижилеринг бадаткан турары шын эвес, а чурттуң тыва инектерин хөй чөм-беле хөмчөрип, эки ажаарга бодун чыл дургуунда бедик саалдазы берип шыдаарын практика көргүсөн. Чөөн-Хем-чи районун Ленин аттыг колхозтун саанчы Ондар Милчица бо чылдын 10 айларынын иштинде чурт инектеринч бирөөнден-не 719 килограмм сүтү саап алган, ол-ла районун «Искра» колхозта саанчы Ондар Борбак-оол — 784 кило-грамм сүтү, Кызыл районун «Совет Тыва» колхозтун саанчы Барыза — 890 килограмм сүтү саап алганар. Бо чылдын кыштагалашкын өгөлсөрү билес инекте-рини тургузу азыраарыңче шилчирин, оларын ыш дургуунда чүгө ситен, саар-эвек, харын ситен, көрпөшөдөр бол-ган концентраттар-биле азыраарын чедип алыр хөрек.

Бажыг чөм суурун тургуспайн турган, каалдын продуктуун бедирин чедип аш болбас дээрин утуп болбас. Илчангам эске хөмчөгө-биле хөмчөстөр ситен бедеткеленин болган сүлө

КУР-нун дээди өөрөдилге черлеринде чаа өөрөдилге чылы

ПЕКИН. КУР-нун дээди өөрөдилге черлеринде чаа өөрөдилге чылы эгелзөн. Улустун эрге-чагырганын чыдаарында курттун иштинге он-чаа дээди өөрөдилге черлери тургустунган. Дээди өөрөдилге черлеринин студенттеринин саны чыл-бүгүлө өсүп турар.

КУР-нун дээди өөрөдилге черлери чүгө бо чылын бешин 50 муң ажыг инженерлерни, эмчилерни, башкылары болгаш өске-даа тускай эртемнигерни белекпей үндүргөн, чурттуу улус ажыл-агыйны төгүдүрүнчү бирги беш чыл планынын сорулгаларын күтүсөдүр талазы-биле тургузукчу ахылда олар ам киржиш турарлар.

«Жынышныкжа» солунунун тыңнады турарын эсгээр алдыра, КУР-нун университеттеринде болгаш институттарында бо чылын 289 муң студенттер өөрөнүш турар, ыччаарга эртерин чылдаанынга денээрге 30 муң кижи, а 1952—

1953 өөрөдилге чылдаанынга денээрге ийи катап хей болуп турар. Амгы үеде КУР-да 194 дээди өөрөдилге черлери бар, оларын иштинден алдымын бо чылын тургустан. Чанчуньның автотрактор институту болса, КУР-да чаа тудуп турар автомобиль болгаш трактор заводтарына ахылдаар тускай эртемнигерни белекпей. Пекинде бо чылын чаа тургустунган харылаанын, улустар аразының харылаа-байлалдарының болгаш башкынын муньгүш үш институттарда чаа өөрөдилге чылы эгелзөн. Уханьда суг ажил-агыйнын институту база ажыттынган.

Дика хей өөрөнүшчүлөр дээди өөрөдилге черлеринин кежээки салбырларын дамчыттыр дээди эртерин чедиш алырлар. Кежээки салбырлар бо чылын Мукленнин, Харбининг политехниктиг институттарына болгаш Пекининг нефть база даг институттарында ажыттынган.

(СЭТА).

ССРЭ-ге тудуп берген теплоходту Бельгияга сугже эжиндирип киригени

БРЮССЕЛЬ. Совет Эвделинин чыгыны эсгээр «Боель» деп суво тудушкун фирманынга тудуу 5200 тонна суг ишкитирг «Василий Докучаев» деп чүб сөөртүр теплоходту сугже эжиндирип киришкени сентябрь 3-те Тамиз хоорайга болган.

Борабляң эжиндирипкиниң эсгээр далаңы ССРЭ-ниң Бельгияда херектеринге түр бүзүретириг М. Ф. Кучмин, ССРЭ-ниң сатыг төлөөни Л. А. Разин, Бельгияда совет албан черлеринин тускай төлөөлөкчилери, а ол ишкан «Боель» деп фирманың удуруткучлары, инженерлери болгаш ажилчыннары киришкенер. ССРЭ-ниң болгаш Бельгияны күрүне

туктары-биле шимзөн ол черге чокк хоорайларын хей саныг чурттакчылары чыгыттынар.

ССРЭ-нин күрүне гимнизинин үнүн ада-биле «Василий Докучаев» деп теплоходту сугже эжиндирип кириген.

Оң соонда фирманың удуруткучлары хүлээп алышкын тургустан, анаа М. Ф. Кучмин, Л. А. Разин, Бельгияда совет албан черлеринин харысалгалыг ажилдакчылары, а ол ишкан белги хей-нигитин болгаш парламенттик төлөөлөкчилери база киришкенер.

(СЭТА).

Шылгарангай эртем ажилдары дээш тыпсыр шаңналдарын дугайында КУР-нун күрүне чөвүлелинин дүрүмү

ПЕКИН. Суньхуа агентилелинин тыңнады турарын эсгээр алдыра, чурттуу экономкаанын култураларын төгүдүр херекке чугуда салышкын болуп шылгарангай эртем ажилдары дээш орденнерин, медальдарын хүндүлүг аттарын болгаш ахша шаңналдарын КУР-нун Эр

темвер академиясындан тыпсыр дугайында КУР-нун күрүне чөвүлелинин хүрүмүн чарлаан. Бо шаңналдарын даштык кижилерге база тыпсып болур. Шаңналдары ийи чыл иштане бир катап тыпсыкан турар.

(СЭТА).

КНО-нун экономика комиссиязының дыңнады

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин дамчыды турарын эсгээр алдыра, КНО-нун Европана экономика комиссиязы болуп экономика болдотенинин сөөлү дугаарына 1955 чылдың баштайгы 3—5 айларының дүрүгүндө чуратгалар Чөөн чүб биле Барыны чүтүң аразында сатыг-лажышкынның «дыка уагатының» дугайын херечилеп турар деп айтып турар.

Барыны Европаның ишти импорту 35 хуу, Барыны чүтүң Чөөн чүбке ишти экспортту 4 хуу улагаткан.

Ийи талааларың харылаанын улам ындайгы өкжикшини Чөөн чүб биле Барыны чүтүң аразында сатыг-лажышкынның улам улагдырынга чедир дээринге чыгыныг барыла чок деп болдотенинде мычаар түңнөп бижип турар.

(СЭТА).

Югославияда дээди өөрөдилге хөгжүлдеси

БЕГРАД. Ам үеде Югославияның университеттеринде болгаш дээди өөрөдилге черлеринде 60 муң кире студенттер өөрөнүш турарлар. Күрүне студенттерге улуг дуаламчыны көргүзүп, оларын өөрөдилгесинге эң эки байдалдарын тургузуп турар. Эртерин чылын 9 муң кире студенттер стипендия алганар. Ыччаар-даа Югославияның дээди өөрөдилге черлери ам-даа чамдык берселерге, ылаң-

гы башкы кадрларын чедипшезинге таваржып турар.

Сөөлүг он чылдарың дүрүгүндө Югославияның дээди өөрөдилге черлерин 40 муң кире студенттер доосканар. Чүгө эртерин чылын 7 муң 255 студенттер диплом алганар, оларынң 2997-зи херэжкенер.

(СЭТА).

Капиталистиг чурттарда ажил соксадышкыннары

БЕРЛИН, сентябрь 2. Барыны Германияда ажилчыннарын сөөлү үеде күштеген ажил соксадышкынның демседи азон чедипшезинде болган. Гамбургтуң бүгү 100 муң металлостеринге ажилгыт кылдыр таргаш дугаарына эде берген чорук Гамбургтуң суднолар верфилеринин 11 муң ажилчыннарын ажил соксадышкынның түңнели болган. Бүгү металлостеринге ажил төлөврин 8 хуу улагтырырынга белеениң дугайын бүдүрүлгө эзеринин каттыжышкын чери медегелзөн. Ажил төлөврин 12 хуу улагтырырың ажил соксадышкынның негезин-биле холбаштыр бо айтырыгын талазы-биле чөккү үнүндө ажилчыннар иштинге бадылаашкынны эртерин турар. Барыны Берлиндинг шукатурулары ийи медегаларың дүрүгүндө ажил соксадыш турарлар. Ажил соксадышкын массалаг хуралдарын кылгылаан, полицейилеринг кыжанышкыннары турса-даа, ажил соксадышкынның демседи үргүчүлөр деп шиптирлинин дугайында ажилчыннар медегалзөннер.

Люнебургтуң, Ульценниң болгаш Нордхамның (Адакы Саксония) туугу черлеринин 1800 ажилчыннары 10 үнүер дүрүгүндө ажил соксадыш, демседи кылдып турарлар. Ол черинде эске хоорайларынң туугу ажилчыннары ажил соксадышкынның киржикчилерин деткин турар. Ольденбургтуң, Фелдениң болгаш Клопенбургтуң туугу ажилчыннары ажил соксадышкынның чарлаа дугайында айтырыгын талазы-биле бадылаашкын кылганы АН агентилели дыңнаткан. Профиледеринин кылган түңнелдерин эсгээр алдыра, ажил соксадышкынның чарлаары болгаш ажил соксадышкынны деткири база ажил төлөврин улагтырырың негези дээш ажилчыннарын 96 хууу бадылаан.

Буржуаз парлага, ылаңгыя Барыны Берлинде «Дер тагешпигель» солун Барыны Германияның ажилчыннарын экономиктиг демселинин күштегени-биле холбаштыр дүвүрээниң илергейлеп турар. Кассельде болгаш Гамбургка ыңды анымыг ажил соксадышкыннары эгелэй бээр болза, ажил төлөврин улагтырырың негези турар өске-даа ажилчыннарга чижек болуп берип чалаас дээрлине «Дер тагешпигель» айымынын турар.

(СЭТА).

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентилелинин дыңнады турарын эсгээр алдыра, автомобиль үдетпүрүң ажилчыннарын каттышкан профиледеринин төлөөлөкчилеринин аразында дүрүгүлгө чедип алыдырың-биле холбаштыр ол компанияның 61 заводтарында 139 муң ажилчыннарын ажил соксадышкыннары соксаан.

Мичиган болгаш Висконсин штаттарында «Американ мотор» деп компанияның автомобиль заводтарында 24 муң ажилчыннары сентябрьның 2-де дүне ажил соксадышкынның эгелзөннү Юнайтед Пресс агентилели дыңнаткан. Компанияның болгаш автомобиль үдетпүрүң ажилчыннарын каттышкан профиледеринин төлөөлөкчилеринин аразында болган чугалаашкыннар чедим чок доозулган дораян ажил соксадышкынның эгелзөн.

Саут-Бейде (Индиян штат) «Студбеккер» деп компанияның заводтарында 9 муң ажилчыннар ажил соксадышкынның база эгелзөннөр. Амгы коллективтиг керезни узадырың ажилчыннарга ойталаан ужурунда ажил соксадышкынны болу берген.

(СЭТА).

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Доверлеринг чаа ажил соксадышкынны-биле холбаштыр Глазго портунда 40 суднолар ажилын ара катган. Доверлеринг болгаш администрациянын аразында чөрдүзөөниң ужурундан болдунган ажил соксадышкынында 3400 ажилчыннар кириш турар.

(СЭТА).

КУБА

НЬЮ-ЙОРК. Кубаның парлаагынын дыңнады турарын эсгээр алдыра, Кубада харылаа министростунун ажилдакчыларынын күш-ахылдың байдалын экижидерин негези ажил соксадышкынны болуп турар. Ажил соксадышкынның базар сорулга-биле чаага 200 кишини тудуп хорулда болгаш ажил соксадышкынның кылганын ахылдан массалам-биле үндүр дугайында айтышкын берген. Ол хемчеглерге харын кылдыр Кубаның улус-социалистиг партиянын кийгырың эсгээр бүгү чуртта ажил соксадышкынны кылдып турарлар-биле өл-сөткүз каттыжышкынның чысаалдары эгелзөн.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң командазы—бирги черде

Улустар аразының аът спортуң маргылдаалары доозулган

Бо чылдың сентябрь 4-те, воскресеньеде Москваның күрүне ипподромуна (аъттар чарыштыр черге) 20 муң ажыг көрүчүлөр чыгыган. Улустар аразының аът спортуң маргылдаалары ол хүп доозулган. Ол маргылдааларга Венгрияны, ГДР-ниң, Польшаны, Румынияны, ССРЭ-ниң болгаш Чехословакияның командалары киришкен.

Венгрияны, МАР-ның болгаш Югославияның аът ажилының талазы-биле тускай эртемнигерни—аалчылар ол маргылдааларга олурушканар.

Делегей шаңналы дээш аъттарын чарыкы сөөлү түңнел хүнүнчү маргылдааларының үезинде эң-не сонугураңгыч болган. Ол шаңналы Советтиң аът чарыкының башкарыкчызы Н. Насибов чедиш алган. Оң «Ийги эбор» деп чүтүкү азы бүдүн чартык муң метр хемчээлди чөргө 1 минута 31 секунда маннааш, бир дугаарында келген. Үнчээрга ол хемчээлге бүгү-эвделиниң чаа рекорду (курундалы рекорд 1 минута 32 секунда ажыг турган) ийи харыг аъттарын чарыкының талазы-биле мычаар доостатынган.

Советтин аът башкарыкчылары оон ийи сентябрь 4-те аъттарын ийи чарыштырынга база чөлөр аъттарын чарыкының талазы-биле «Байражик» чарыкынын, аът башкарыкчызы Георгий Стоян чедипшезин чедиш алганар. Чүтүкү болгаш чөлөр аъттар чарыштарының 1955 чылда улустар аразының маргылдааларың доозулганын шаңналы Румынияның аът башкарыкчызы Георгий Стоян чедиш алган.

Чүтүкү аъттарын ийи үнелг ишталы болза, улус демократиянын чурттарынын болгаш Совет Эвделинин улус шаңналы дээш маргылда болган. Бо маргылдаага бирги чери ГДР-ниң төлөөлөкчизи Руди Леманнин «Факотум» деп доруг азы алган. 2800 метр хемчээлди чери ол аът 2 минута 54 секунда иштинде маннап эртерин.

Советтин аът башкарыкчылары оон ийи сентябрь 4-те аъттарын ийи чарыштырынга база чөлөр аъттарын чарыкының талазы-биле «Байражик» чарыкынын, аът башкарыкчызы Георгий Стоян чедипшезин чедиш алганар. Чүтүкү болгаш чөлөр аъттар чарыштарының 1955 чылда улустар аразының маргылдааларың доозулганын шаңналы Румынияның аът башкарыкчызы Георгий Стоян чедиш алган.

Аът башкарыкчылары аалчылар ботта-

Румынияның киржикчилеринге—тилекчилерге чемпионнарын алдын медалдарын, база ийи чир шаңналдарын болгаш бирги черининг дипломнарын тыпсыкан.

Ол-ла үеде Сталинградка хол бөмбүтүүң талазы-биле Совет Эвделинин бирги чери дээш аныктар командаларының ортуңуна маргылдаалар чоруп турган. Урулгарын ортуңуна бирги черин спорттуң аки-турарын команданы болгаш «Динамо» (Москва) ниятилеенин херэжкенер команданы чаалап алган.

(СЭТА).

Хол бөмбүтүүң талазы-биле чурттуң бирги чери дээш

СТАЛИНГРАД. Хол бөмбүтүүң талазы-биле ССРЭ-ниң бирги чери дээш маргылда Сталинградта доозулган. Аңа чурттуң эң күштүг эр улустун 10, херэжкенеринин 10 командалары киришкен.

Командаларың киржикчилеринге—тилекчилерге чемпионнарын алдын медалдарын, база ийи чир шаңналдарын болгаш бирги черининг дипломнарын тыпсыкан.

Ол-ла үеде Сталинградка хол бөмбүтүүң талазы-биле Совет Эвделинин бирги чери дээш аныктар командаларының ортуңуна маргылдаалар чоруп турган. Урулгарын ортуңуна бирги черин спорттуң аки-турарын команданы болгаш «Динамо» (Москва) ниятилеенин херэжкенер команданы чаалап алган.

(СЭТА).

Нго Динь Деминг агентилеринин чаа өнчүк-чөңгээлери

ХАНОЙ. Вьетнамың информация агентилелинин дыңнады турарын эсгээр алдыра, август 29-та Нго Динь Деминг чепсектиг 60 агентилери чепсө дүжүртүңгө энеке кирген болгаш Кам-фо деп суурже халдашкын чорутканар. Суурнуң хей чурттакчылары үптөтпирген болгаш эттеп-суктурган. Бир тараачын херэжкенер балыгланган. Нго Динь Деминг агентилери аткаарлап үнерге удураанышкынны болу берген.

(СЭТА).

«Курлаавларын харыкчылары үдүлчүлөп турар, ам ол мурундааныңдан элзөн оожук темпелер-биле чоруп турса-даа, тодаргай ужу-уткалы болуп турар деп чүдүлө бижиткенер. Чүвениң ужуру болза, бо чылдың бүгү дүрүгүндө хөгжүп келген ахша үезинин куулаанынын уржуу болур».

(СЭТА).

Англияның алдын болгаш доллар курлаавларының кызырылганы

ЛОНДОН. Англияның сак министростунун парлап үндүргөн мездери-биле алдыра, Англияның валюта курлаавлары августа 87 миллион долларга кызырылган.

Нигити-биле алдыра ол курлаавлар чыл иштинде 3-тен 2,5 миллиард чедир кызырылган (сак министростунун мездери-биле алдыра бо үеде олар 2457 миллион доллар түңге сапатынп турар.—Ред.) деп «Дейли телеграф» энд морнинг пост» солун редакция чүгүлгө айтып турар.

Редатор Д. О. БЕГЗИ.

«Курлаавларын харыкчылары үдүлчүлөп турар, ам ол мурундааныңдан элзөн оожук темпелер-биле чоруп турса-даа, тодаргай ужу-уткалы болуп турар деп чүдүлө бижиткенер. Чүвениң ужуру болза, бо чылдың бүгү дүрүгүндө хөгжүп келген ахша үезинин куулаанынын уржуу болур».

(СЭТА).

Чугбаан ногаалар болгаш кат-чымистер дугайында

Дизентериядан бодун канчаар камгаалар дугайында эмчилер хей сүмелери берип турарлар. Оларын аразында мындыг чугаа бар: «Чугдунмаан чиг ногаалары болгаш кат-чымистерни чивесер».

Бо сүме чүден үндөилетинени?

Дизентерия тывылдыр микробтар ногааларга огород уюбреинелеп турар чүдүр-биле чышынын болур, а кат-чымистерге — оларын чып ап турары черлерде хөрүңнөр дамчытыр чышынын болур. Дизентерияның палочкалары ногааларга болгаш кат-чымистерге анык-бүр аарыларын тардыкчылары болур сактер артырып каап болур. Чамдык кижилер арыг эвес, чугбаан ходдары-биле ногаалары болгаш кат-чымистерни хирлендирип база болур.

Дизентерия тывылдырчыкчы болур микробтарын чүдүлгүм ногаалары болгаш кат-чымистерни чиринин хоразы уугу бе? Бо дугайында дарааныңда факт чугаалап турар.

Безук эмчилер рынокка сатылган турган редискалары, салаттарын, морковтарын, огуреттерни, помидорларын, гурушаларын, сливаларын, абоктарын болгаш виноградтарын бактериология лабораторияның үргүчү шинчелеп келгенер. Шинчелзөн ногааларың 37 хууунда база кат-чымистерниң 73 хууунда ажи-шөйүндү аарынын палочкалары-микробтар чораны илерзөн. Бо чуртагалар ногаалары болгаш кат-чымистерниң ажи аарынын палочкалары-биле аажок хирленгениниң дугайын чугаалап турар.

Мынчанга чиг ногаалары болгаш кат-чымистерни арыг суг-биле чуур болгаш илг суг-биле саара кудар деп турары ол.

Чиг ногааларын болгаш кат-чымистерни чугтап, ам чивесер.

Тыва областың санитар-чырыдышкын бажымы.

Польша-совет найыралдың айының мурнуу чарбында

ВАРШАВА. Сентябрь 9-та Польшага польша-совет найыралдың чаңчыл болган айы эгелзөр.

Ол айың үезинде бүдүрүлгелерге, суурларга, културга бажынарынга болгаш клубтарга коммунизм тургузушкунуңа совет чурттуң чедипшезининин болгаш Совет күрүнеңиң тайбынга ынакшыдыг политикаының дугайында он-он муң лекцияларын, илеткелерин болгаш беселелерин чорудар. Лекциялар чоруларынга үдетпүрүн болгаш көдө ажил-агыйның тускай эртемнигерин, эртемни болгаш култураның ажилдакчылары хаара туткан.

Варшавага болгаш өске-даа хоорайларга совет улустун амыдырал-чурталгазынын, күш-ажымынын болгаш културалык чедипшезининин дугайында делегелер ажыттынар. Совет Белоруссияга тураскаан улуг делегенини польша найысалага ажилдары белекпей турар. Польша архитекторларын эвилели Варшава, Бракотва болгаш Гданьскке совет архи-

тектураның болгаш тудушкунуң делегелерини организастан турар. Польша чуркучуларын эвилели база хей саныг делегелерин белекпей турар.

Айың программасында— мичуриничи недела, совет техниканың болгаш чаарылганың декадазы база белорус култураның хүнери бар. Даштык-биле културалык харылааның Бүгү-эвделиниң нияти-делиниң болгаш белорус ниятиледин, совет театр болгаш уран-чүү коллективтеринин төлөөлери Польшага чедип келирип манат турар.

Айың массалаг хемчеглеринин саанында — совет кино-чурттарының чачыл болган сески фестивалы бар.

Польша парлаганың онзалап демдеген турарын эсгээр алдыра, польша-совет найыралдың ам болуп айы «Польша болгаш совет улустарын аразында бузулбас найыралды бижылаар, ону эңне эргим эргине кылдыр камгаалаар» деп дөзүңгүнүн адаа-биле эртер.

ГДР-де чер реформазының он чылы

БЕРЛИН. Демократтыг чер реформазын чоруткан хүнүнден бээр он чыл болганын дугайы Германияның социалистиг чыгыс аай партияның ТК-зынын бирги секретары В. Ульбрихтин чүдүн «Нейес Дейчланд» солун парлаан.

ГДР-де демократтыг чер реформазын чорутканын түңнелинде ажилчын ангынын ажыкч тараачыннар-биле эвилден бижыг үндөинде туруп алган деп В. Ульбрихт бижзэн. Ол эвилде немец көзүгө политика, экономика болгаш култура талазы-биле бүгү таламы төгүдүлгениң аргазын хандырган.

Демократтыг чер реформазының уткаштары тодаргайлашсаан, В. Ульбрихт ону ахылдан кылган болгаш ботташтарынын реалсыг күштерини удураанышкынның байдалдарында болган деп чүвени демдегелзөн. Чер реформазын ботташтырганы-биле көдө социал структура үндөини-биле эсверилген. Реформа чорудулганын үезинде черин улуг өвчүткөннөрдөн, нацистерден болгаш дайын талазы-биле кем бурулууг идегестерден 3298082 гектар чери хурап алган болгаш чер фондузун тургустан, ол дөзүгө көдө ажил-агыйның бүгү ажил-агыйның шөгүлүн 35 хууу болган. Ол фондун 2189999 га чери 559809 чер чок тараачыннарга болгаш көдө ажил-агый ажилчыннарынга, өскөөрүн көжүп келгенерге, эвезин черинг тараачыннарга болгаш он-даа өскөөрүгө хуваан берген. Чурттага бажынарын болгаш водан казымының тудуларын тудуп алыр тала-

зы-биле тараачыннарга дуаламчы көргүскөн. 1946 чылдан эгелзеш 1953 чылга чедир үениң дүрүгүндө оларга 1345 миллион марка түнүгү чөвлин тыпсыкан. Реформа соонда тараачыннар техниктиг дуаламчыны, тракторларын, көдө ажил-агыйның анык-бүр машиналарын болгаш оон-даа өскөөрүн ап турар апарган. Ол дуаламчыны күштедирер сорулга-биле 1949 чылда күрүнеңиң машина-прокат станцияларын организастан, олар болза ажилчын ангынын талазында ажилчын тараачыннары деткирининг кол чөпсө болган.

Ажилчын-тараачын эрге-чагырганын хөгжөзүңгү болгаш ажил-агыйның социалистиг секторун күштегени-биле көдө ажил-агыйга база социализмин үндөинерин тургузарыңче уланган белектер эгелзөн деп В. Ульбрихт айтыпкан. Машина-прокат станцияларында МТС-терин тургузулаан, олар болза көдө ажилчын-тараачын эрге-чагырганын политиктиг, экономиктиг болгаш културалык төнтери болу берилзөн. Герман империализминин чаленгичи болуп турган юнкерлерниң болгаш улуг чер өвчүткөннөринин черлерин хурап тургаш, чер реформазын чорутканын тараачыннарга хамаарыштыр чүч-чө чылдарда болуп келген чөптүг эвес чорукту чүгө чалдырдынын эрге-ажыктарына эвес, харын тайбынын хандырымын эрге-ажыктарына база эргекч чугула болган деп чүвени ол чүдүлө онзалап демдегелзөн.

(СЭТА).

Албанияның чепсектиг күштерин кызырары

ТИРАНА. (СЭТА). Чепсектиг күштерин санын кызырар дугайында Албанияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң доктаалың солуннар парлаан. Доктаалда чугаалап турары болза:

1. Женева чөвүлө хуралының түңнелинде чедип алдынган улустар аразынын дүжүрүлүг чорутканын кошкыр чорукту барымдалаш база улустар аразынын харылааларында дүжүрүлүг чоруктарын улам ыңай эвөждөилеринг херезине, а ол ышкаш күрүнелер аразында идегестер чорукту бижылаарының херезине бодунун салышкынны кириери күзөвилеши, Албанияның Улус Республиказы-

ның Министрлер Чөвүлелиниң доктаатканы болза:

1. 1955 чылдың декабрь 31-ге чедир Албанияның Улус Республиказынын чепсектиг күштерин санындан 9 муң кишини кызырар.

2. Бо кызырышкынның түңнелинде хосталган ахша-хөрөңгүн улус ажил-агыйның херегелдеринге ажылаар.

3. Чепсектиг күштерден халашкан бот составты күрүне болгаш хей-нигити албан черлеринге, бүдүрүлгелерге болгаш анык-бүр организацияларга ажил-биле хандыраар.

Чепсектиг күштерин санын кызырар дугайында польша чазактын шиптири

ВАРШАВА. (СЭТА). Польшаның чепсектиг күштерин кызырар дугайында Польша Улус Республиказының чазактын 1955 чылдың сентябрь 3-теги шиптириниң төп солуннар парлаанар. Ол шиптирде чугаалап турары болза, Польша Улус Республиказының чазак дөрт улуг күрүнелерин чазактар баштыңнарының Женева чөвүлө хуралының түңнелинде чедип алдынган улустар аразынын харылааларында дүжүрүлүг чоруктарын кошкыр чорукту барымдалаш, а ол иш.

каш чепсегелешкинерин дүжүрер талазы-биле баш бурунгаар алдыны турар чорукта Польшаның боттук салышкынны кириеринге чүткүвүшкан, 1955 чылдың декабрь 20-ге чедир Польша Улус Республиказынын чепсектиг күштеринин санындан 47 муң солдаттарын болгаш офицерлерин кызырар деп шиптирлзөн.

Польша шеригден халашкан бот составты күрүне бүдүрүлгелеринге, үлетпүргө, көдө ажил-агыйга ажилдаар.